Să promovăm stabilitatea

Dialog cu dl Igor Ciobanu, reprezentant al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Moldova în Comisia unificată de control asupra realizării prevederilor convenției moldo-ruse, semnate de Mircea Snegur și Boris Elțin.

— În ultima perioadă de timp Dumneavoastră ați activat nemijlocit la negocieri în calitate de reprezentant al MAE în diferite comisii privind aplanarea situației în Estul republicii. Din păcate, în viața noastră cotidiană ne confruntăm cu o serie de probleme, care duc la destabilizarea continuă a situației în țară. E natural ca în aceste condiții să se întreprindă anumite acțiuni, care ar aplana situația în ansamblu. În această ordine de idei, care ar fi direcțiile principale de asigurare a stabilității în republică?

— Întrebarea este globală și am să expun doar unele păreri și gînduri legate de elucidarea ei. De fapt, ea ar putea fi adresată și unui centru de analiză politică și pronosticuri. În politologie este bine cunoscută situația, cînd o simplă confruntare, legată de apariția unui conflict social, se transformă rapid într-o problemă gigantică. La fel cum se cunosc și căile posibile de soluționare a ei. Această temă, desigur, merită o examinare aparte. Aș dori menționa numai un singur aspect: avalanșa întrebărilor acute și a problemelor sociale poate fi parțial neutralizată prin normalizarea și armonizarea interacțiunilor și relațiilor în societate. Am în vedere relațiile între stat și societate (e normal ca societatea să nu fie considerată drept secundară în raport cu statul), între factorii economici și politici (*politica nu trebuie să fie promovată în detrimentul economiei*), între factorii interni și externi (*politica internă nu trebuie să reducă subminarea legăturilor externe și vice-versa*).

Sarcinile legate de armonizarea unor astfel de interacțiuni tocmai că determină direcțiile prioritare, privind asigurarea stabilității în societate. Procesul de stabilizare se bazează pe consecutivitatea acțiunilor și metodelor aplicate, iar consecvența acțiunilor este de neconceput în lipsa unor puncte de referință, ori principii bine formulate și fixate. Dacă ne-am închipui o teorie, care n-are în baza ei tezele și legi bine determinate și confruntate cu practica, am pomeni pe un teren de investigații pseudoștiințifice cu largul nemărginit al profeților și declarațiilor demagogice.

— Și care ar fi acele puncte de referință la noi în republică, dacă le avem?

— Baza lor, în mod natural, o consideră voința majorității poporului, exprimată și fixată în limbajul legilor constituționale. Încercările de a nu lua în considerație această voință duce la destabilizare și tensionarea situației. Iată una din condițiile asigurării stabilității sociale trebuie să fie orientată spre asigurarea independenței, integrității teritoriale și suveranității Republicii Moldova. Această condiție exprimă opinia majorității poporului, fapt confirmat la alegerile prezidențiale.

O altă condiție ar fi trecerea la economia de piață. Formula este simplă: libertate economică — democrație — stabilitate.

— Mai des se întîlnește o altă aranjare în această formulă: stabilitate — economie de piață — democrație. Nu considerați, că pentru înfăptuirea reformelor economice, mai mult de toate, avem nevoie de stabilitate?

— Stabilitatea, ea necesitînd îndeplinirea a două condiții principale — dezvoltare durabilă și echilibrul dinamic între grupurile sociale, — este un rezultat final, care urmează să-l obținem. Pentru aceasta trebuie să întreprindem o serie de reforme energice chiar și în asemenea condiții nefavorabile. Mai mult decît atît, reformele ori libertățile economice ar sustrage o bună parte din oamenii preocupați cu confruntarea reciprocă și puși în gardă din cauza destabilizării situației. Formula la care vă referiți, este destul de comodă, pentru că se poate afirma: «Nu pot întreprinde nimic din cauza situației instabile».

Astăzi mai mult ca oricînd avem nevoie de oameni cumpătați, care ar putea lucra efectiv și în situații extreme. Pentru a fi înțeles corect aș accentua că apelez la o interpretare flexibilă a acestei formule în dependență de dinamica evenimentelor. Viața ne impune să acționăm simultan în multe direcții, dar e important să punem corect accentele.

Drept un aspect important al temei abordate aș considera și problema privatizării. Particularitățile specifice ale acesteia în Republica Moldova sînt de așa natură, încît privatizarea la noi capătă o semnificație deosebită. Consecințele unei eventuale privatizări neechitabile, probabil, că nu vor putea fi rezolvate nici chiar de mai multe echipe guvernamentale. Nu mai vorbesc despre aspectul consecințelor externe.

Una din condițiile, spre respectarea căreia noi mergem, este realizarea principiilor celei mai largi libertăți economice pentru organele de administrare locală.

O condiție foarte importantă pentru procesul stabilizării interne ar fi reflectarea adecvată în structura statală a întregului spectru social caracteristic pentru societate.

— Ați vorbit despre condiții de ordin intern. Cum este ori poate fi influențat procesul de stabilizare de politică externă?

— Printre factorii externi stabilizatori aș menționa doar cîțiva. Unul dintre ei «cere» ca politica externă să fie flexibilă și în context cu normele dreptului internațional.

Ideea pretinde să fie trivială: pentru statele mici diplomația cu tonalitate dură este o aventură, iar normele dreptului internațional prezintă unica forță reală. Aici ar fi utilă realizarea unui principiu simplu: de a avea relații multilaterale, dar echilibrate. Un factor incontestabil al stabilității pe plan extern ar fi dezvoltarea prioritară a relațiilor internaționale economice. Este bine cunoscut faptul, că orice stat poate soluționa cu succes chestiunile politice în măsura în care el este dezvoltat din punct de vedere economic. În al doilea rînd cu cît mai esențială va fi prezența în Republica Moldova a capitalului străin, cu atît mai multe forțe vor fi interesate în stabilitate la noi și vor influența în direcția obținerii ei.

Aici aș menționa următorul gînd: pentru întreprinderile din străinătate deseori e mai convenabil a exporta producția gata, sorbind banii de la populația altor țări, decît a depune acolo capitalurile.

De aceea ar trebui să ne orientăm spre acele firme și întreprinderi din străinătate, care practică plasarea investițiilor lor în țara noastră, stimulînd astfel dezvoltarea ei economică.

— Republica Moldova se află sub primejdia dezmembrării. Cum apreciați acest factor sub aspectul soluționării și aplanării situației date?

— Problema conflictului este o problemă internă. Dar prezența factorului rusesc, modalitățile acestei prezențe manifestîndu-se diferit, ne impune să apelăm la autoritatea organizațiilor internaționale. Liderii Tiraspolului au mers la încălcarea legilor Republicii Moldova, cît și a principiilor dreptului internațional, a «regulilor internaționale de jos». De aceea e necesară intervenirea «arbitrilor internaționali la nivelul CNU, C.S.C.E. pentru eliminarea acestor încălcări. E clar, că încercările de a crea un stat nelegitim în Estul republicii echivalează cu încercarea de a păstra un ciob din imperiul sovietic în varianta sa pură. De aceea voluntarilor din Rusia e necesar să le aducem la cunoștință faptul, că ei vin nu pentru «ai apăra pe ruși» (doar pentru ruși aici și așa sînt create și garantate toate condițiile și libertățile democratice necesare), ci ambițiile imperiale. Nu există nici un temei pentru liderii tiraspoleni să vorbească despre un popor moldovenesc transnistrian. Deci artificialitatea pretinsei republici este evidentă. Iar orice formare artificială poate fi menținută doar pe baza unei ideologii de confruntare de tip totalitar. Deci putem face concluzia, că dacă îi vom lipsi pe liderii tiraspoleni de argumentele lor, ei vor rămîne cu ideologia goală și vor pierde susținerea populației de acolo. Deocamdată constatăm, că argumentele lor cu toate că sînt atît de «umflate», au totuși acolo pondere.

În același context poate fi menționat și fenomenul «smirnovist». El constă în faptul, că mulți susținători ai pretinsei republici și liderii ei sînt oameni sosiți de vreo 3—4 ani, și ei, totuși, pretind să devină principalii diriguitori în Estul Moldovei. Acest fenomen nu poate să nu se răsfrîngă negativ mai devreme sau mai tîrziu. E un fenomen, cred eu, interesant nu numai pentru politicieni, dar și pentru psihologi. Diferența în modul de gîndire și atitudine a băștinașilor și celor proaspăt sosiți, lupta lor insistentă pentru fotolii poate complica și mai grav situația. Ar fi binevenite contactele nemijlocite și mai frecvente cu oamenii lucizi, născuți pe meleagurile din estul republicii, pentru a orienta în comun situația spre stabilizare.

— Ce șanse avem, totuși, pentru a obține o stabilitate durabilă în republică?

— Stabilitatea este un proces dinamic. În măsura în care vom prognoza direcția vectorului desfășurării evenimentelor, în măsura în care vom reacționa adecvat la această evoluție vom fi capabili să rezolvăm orice probleme. Probleme irezolvabile nu există. Există doar formulări incorecte și persoane incapabile să le rezolve.

G. DILEVSCHI

Apel către vicepreședintele Ruțkoi

Agenției Naționale Moldova-pres i s-a remis spre difuzare textul mesajului vicepreședintelui Societații de cultura «Transnistria» T. Tabunșcic, adresat vicepreședintelui Rusiei

Stimate domnule Ruțkoi,

Noi, moldovenii, locuitori ai RMN, creată și sprijinită de dvs, cunoscîndu-vă ca pe un mare apărător al drepturilor rușilor din țările foste sovietice, adresăm domniei voastre acest apel.

După vizita dvs. în Transnistria a început exterminarea, în sensul direct al cuvîntului — fizică, morală și spirituală — a moldovenilor. Acum mai bine de un an am fost privați de posibilitatea de a asculta emisiunile de radio în limba maternă, tot atîta timp nu apare nici un ziar în limba română.

În timp ce pe malul drept al Nistrului se deschid școli, clase cu predarea în limbile minorităților naționale (rusă, ucraineană, bulgară, găgăuză, idiș, germană, poloneză etc.), se procură manuale din Rusia, Ucraina, Bulgaria, Turcia și alte țări, în pretinsa republică nistreană populației moldovene băștinașe i se interzice prin forță instruirea copiilor în limba maternă în baza grafiei latine, după manualele editate în Republica Moldova. Or, grafia latină este pentru limba maternă a modovenilor (ca și pentru alte popoare ce vorbesc limbi din grupul limbilor romanice: franceza, spaniola, italiana etc.) unica grafie potrivită, fapt recunoscut de savanți filologi cu renume mondial din Rusia și din alte țări ale lumii.

La Grigoriopol colaboratori ai Direcției raionale a învățămîntului public (Cebanov, Smirnov ș.a.) cu concursul gardiștilor și al «activistelor din Consiliul femeilor» persecutează zilnic clasele și ghiozdanele elevilor, copiilor și învățătorilor li se confiscă manualele în grafie latină editate în Republica Moldova.

În raioanele din Transnistria a fost inițiată o campanie în masă de concediere a moldovenilor de la serviciu, în special din posturile de conducere. În raionul Grigoriopol au fost concediate 29 de persoane (lista acestora a fost remisă ambasadorilor Rusiei și S.U.A. în Moldova). Teroarea și genocidul împotriva noastră se intensifică pe zi ce trece. Moldovenești rămîn doar vinurile, produsele alimentare și alte articole fabricate de noi.

Înțelegem poziția dvs. Comițînd atîtea atrocități în Afganistan, dvs sprijiniți aceleași cruzimi dezlănțuite de liderii autonomiști tiraspoleni. Oare vă este indiferent faptul că sînteți și veți fi și în continuare blestemat de femeile mame, copiii elevi din școlile moldovenești și ruse, care suferă și din vina dvs. Aflîndu-vă la Tiraspol i-ați inspirat pe acești lideri și i-ați sprijinit, iar noi am tăcut, nădăjduind în Dumnezeu! Însă nu degeaba se vorbește: Dumnezeu îți dă, dar în traistă nu-ți pune. Nu mai avem puteri să privim la cele ce se întîmplă. Sperăm că încă nu v-ați pierdut omenia. Dacă e așa, demonstrați-ne acest lucru nouă, oamenilor simpli, prin fapte. Poate că nu cunoașteți tragedia noastră, toate suferințele noastre?!

Interesați-vă la ambasadele S.U.A. și Rusiei în Moldova, la Societatea de Cultură «Transnistria» și alte organizații și vă veți convinge că acesta este adevărul. Dumnezeu ne este martor! Dacă știți deja despre situația noastră, despre durerea și suferințele noastre, sperăm că veți putea să ne ajutați.

Cereți prietenilor dvs. de la Tiraspol, sfătuiți-i să nu scuipe în fîntîna altuia, căci s-ar putea întîmpla să vină timpul să bea apă din ea! Veniți la noi sau interesați-vă la organizațiile amintite despre situația moldovenilor din Transnistria.

Semnăturile noastre ne-ar putea costa viața.

Așteptăm răspunsul prin intermediul ambasadelor S.U.A. și Rusiei în Moldova, Societății de cultură «Transnistria», precum și prin mijloacele de informare în masă.

Copiile mesajului au fost expediate ambasadelor S.U.A. și Rusiei în Moldova, Companiei «Ostankino», ziarelor «Argumenti i fakti», «Trud», «Komsomolskaia pravda».

Nicolae Lupan

Plânsul Basarabiei

XVI

Furtuna, pornită în acel blestemat 23 August al lui '39 de Ribbentrop și Molotov, veni pe neașteptate. Răbufnirile ei, purtate pe șenile de tancuri cu stele rubinii pe turele, străbătură ca un trăsnet din senin întinsurile noastre pașnice.

Le ieșeau în cale doar veneticii, în ciuda căldurii și ospitalității locurilor pe care se pripășiseră pe parcurs de decenii și secole.

O nouă graniță era împlîntată ca un cuțit în trupul unuia și aceluiași popor. Popor de-un sânge. Popor de-o lege. Popor daco-roman dela Decebal și Traian.

Se săvârșea o hoție de drumul mare într'un secol când lumea se pretinde a fi pe culmile civilizației. Civilizație ce trimite oameni în Cosmos și nave — în Galaxii...

Ai fost dată în robia în care te afli, Basarabie iubită, împreună cu sora ta Bucovina, la Yalta. Te-au vândut p e a s c u n s de prietena și protectoarea noastră de totdeauna Franța.

Te-au vândut R o o s e v e l t și C h u r c h i l l, oameni infirmi și debili în cele mai elementare noțiuni de logică și apartenență latină.

Te-au vândut în numele unei împărțiri rușinoase a unor sfere de stăpânire într'o lume chinuită și înfometată de război.

Vor tolera oare la infinit englezi și americanii «g r e ș e l i l e» de neiertat ale iluștrilor lor reprezentanți la Yalta, Teheran, Moscova și Potsdam?

O împărțire ce s'a dovedit a fi un balon de săpun pentru Londra—Washington și o flagrantă acaparare de teritori străine pentru Moscova.

ZONA DE SECURITATE .md